

Työaika ja palkkaus – jäsenen sopimusopas

*Taiteen perusopetus
ja vapaa sivistystyö*

Johdanto

OAJ:n työmarkkinaedunvalvonnan erityisasiantuntijat ovat laati-
neet tämän tiivistetyn sopimusoppaan käyttöösi. Opas on tarkoi-
tettu sinulle vapaan sivistystyön tai taiteen perusopetuksen oppi-
laitoksessa työskentelevä opettaja.

Tämä opas on pienimuotoinen Joku roti! -käsikirja, josta löydät tie-
toa keskeisimmistä virka- tai työsuhteesi ehdoista, palkkauksesta,
työajoista sekä virka- ja työvapaista.

Tämän sopimusoppaan tulkinnat perustuvat vuonna 2023 voi-
massa oleviin sopimuksiin (OVTES, Sivistan yksityinen opetusala ja
Avainotes).

Alussa on tärkeä muistilista asioista, jotka on syytä tarkistaa jokai-
sen uuden lukuvuoden alussa. Listan tsekkaukset suorittamalla
varmistat, että palkkasi maksetaan oikein!

On kuitenkin tärkeää huomata, että poikkeuksia ja yksityis-
kohtia on eri sopimuksissa paljon. Tarkemmat tiedot saat OAJ:n
[työelämäoppaasta](#), suoraan virka- ja työehtosopimuksista tai ole-
malla yhteydessä omaan luottamusmieheesi.

OAJ olemme me kaikki yhdessä – jäsenet, järjestötyön aktiivit ja
järjestön työntekijät. Palvelussuhteen ehtoja pähkällessäsi sinulla
on aina apuna oma luottamusmiehesi, joka toimii paikallisesti ja
tuntee parhaiten paikallisesti sovitut asiat.

**Tutustu: OAJ:n nettisivulta löytyy
paljon lisätietoa**

www.oaj.fi/tyoelamaopas

www.oaj.fi/jokuroti

**Seuraa ja osallistu:
Joku roti! somessa**

#jokuroti

Facebook

Instagram

HETI LUKUVUODEN ALUSSA, HUOLEHDITHAN NÄISTÄ:

- ▶ Varmista, että saat kirjallisesti viranhoidomääräyksen tai työsopimuksen, jossa on määritelty tehtävänimike, työaika ja palkka
- ▶ Jos olet määräaikainen, tarkista että määräaikaisuudelle on määritelty lainmukainen peruste
- ▶ Tarkista, että palkanmaksusi perusteena olevassa dokumentissa on kirjattu oikein:
  - hinnoittelutunnus tai palkkaluokka
  - kelpoisuutesi
  - työaika
  - tehtävät ja lisätehtävät
- ▶ Tee työaikasuunnitelma ja sovi esihenkilösi kanssa lukuvuoden töistä ja tehtävistä: Työajan ja tehtävien suunnittelussa tulee huomioida riittävä resursointi ja työssäjaksaminen.
- ▶ Varmista, että ymmärrät oman palkkalaskelmasi, jotta voit kuukausittain tarkistaa maksetun palkan oikeellisuuden.
- ▶ Selvitä peruspalkkasi sekä mahdolliset paikallisesti maksettavat lisät.
- ▶ Toimita uudessa virassa tai toimessa kelpoisuustodistukset palkanlaskentaan viivytyksettä.
- ▶ Selvitä oman luottamusmiehesi yhteystiedot.

Tämä opas ei sisällä opettajien palkkataulukoita. Voimassa olevat ajantasaiset palkat ja palkkiot löytyvät OAJ:n sivuilta: www.oaj.fi → Työelämäopas → Palkka → [Palkat ja palkkiot](#)

Kaikille yhteisiä ohjeita

OPETTAJAN TEHTÄVÄT

Opettajan on hoidettava virka- tai työsuhteeseensa kuuluvat tehtävät asianmukaisesti. Hänen pitää noudattaa säännöksiä ja määräyksiä sekä työnantajan työnjohto- ja valvontamääräyksiä. Opettajan ja rehtorin työn sisältöä ja tehtäviä ei nykyisin luetella koulutusta koskevassa lainsäädännössä. Tehtävät määräytyvät työsopimuksen tai viranhoitomääräyksen sekä vakiintuneen käytännön mukaisesti. Yleisesti voi edellyttää, että tehtävä on sellainen, että sen voidaan katsoa kuuluvan opettajan tai esihenkilön profession.

Opetusalla määritellään eri opettajille ja esihenkilöille paikallisesti tehtävänkuvaukset. Varmista, että työnantaja on laatinut tehtävänkuvaukset yhteistyössä henkilöstön edustajien kanssa.

Opettajan velvollisuuksiin ei kuulu mm. toisen opettajan tehtävien hoito, ellei siitä erikseen sovita, paitsi äkillisissä tilanteissa, joissa kelpoista opettajaa ei ole saatavilla.

Oppilaitoksen muuttoon liittyvä materiaalien pakkaaminen, kantaminen, purkaminen, paikoilleen asettelu ym. ei ole opettajan työhön kuuluva tehtävä. Mikäli opettaja haluaa osallistua oppilaitoksen muuttotyöhön, ennen työn aloittamista on sovittava kirjallisesti työn määrästä ja korvauksesta.

Oppilaitoksessa siivoaminen ei ole opettajan työhön kuuluva tehtävä, vaan siivoamisesta vastaa siihen koulutettu henkilöstö.

Työnkuvaan kuuluvia tehtäviä ovat esimerkiksi:

- ▶ Opetussuunnitelman mukaisen opetuksen ja ohjauksen antaminen
- ▶ Oman opetuksen tai ohjauksen suunnittelu- ja jälkityö (ml. arviointi)
- ▶ Turvallisesta oppimisympäristöstä huolehtiminen
- ▶ Yhteistyö kotien kanssa
- ▶ Kehittämistyöhön osallistuminen

Lukuvuoden töitä suunniteltaessa opettajan kannattaa käydä läpi oma tehtäväkuva ja keskittyä perustehtävään ylimääräisen karsimiseksi ja työn hallinnan parantamiseksi. Tämä näkökulma on tärkeä myös oppilaitoksen vuosisuunnitelmaan laadittaessa.

JOKU ROTI

OPETUSHENKILÖSTÖN TYÖAIKA

Opetushenkilöstön työaikamuoto on perinteisesti

- ▶ opetusvelvollisuustyöaika
- ▶ vuosityöaika

Opetusvelvollisuustyöaika erityisesti musiikkioppilaitos

Opetusvelvollisuustyöaika muodostuu yksinkertaistettuna seuraavista työaikaosista:

- ▶ Oppitunnit (pääsääntöisesti oppilaitoksella) ja niihin kuuluva valmistelu- ja jälkityö (opettajan valitsema aika ja paikka)

Toimistotyöaikaan rajoittuva kokonaistyöaika

Rehtoreiden vuotuinen työpäivien määrä ja työaika vaihtelee arkipyhien sijoittumisen ja vuosilomaoikeuden mukaan. Rehtorin kannattaa laskea oman vuotuisen työaikansa määrä ja seurata työajan toteutumista. Apuna voi käyttää OAJ:n sivuilta löytyvää [työaikalaskuria](#). Myös rehtorin oppitunnit valmistelu- ja jälkitöineen sisältyvät tähän kokonaistyöaikaan.

Vuosityöaika

Vuosityöajasta tulee tehdä suunnitelma ennen lukuvuoden alkua. Suunnitelmiin kannattaa jättää kohdentamatonta työaikaa yllättäviä työtehtäviä sekä mm. lyhyitä sairauspoissaoloja varten. Suunnitelman toteutumista tulee seurata. Vuotuisen työajan ylityksestä muodostuvasta lisätyöstä pitää sopia etukäteen.

Kaikkiin annettuihin työtehtäviin tulee kohdentaa työaikaa. Ei ole olemassa virkaan kuuluvia tehtäviä, jotka tulisi tehdä omalla ajalla.

JOKU ROTI

TYÖKUORMITUS JA PALAUTUMINEN

Työkyvyn säilymisen kannalta on tärkeää, että työstä pystyy palautumaan päivittäin. Tämä onnistuu, kun työ on sopivasti kuormittava ja suhteessa työn voimavaratekijöihin sekä työntekijän henkilökohtaisiin edellytyksiin.

Työturvallisuuslain mukaan työnantajalla on velvollisuus tunnistaa ja arvioida työhön liittyviä vaaroja ja haittoja, kuten työn sisältöön, työn järjestelyihin ja työyhteisön sosiaaliseen toimivuuteen liittyvät kuormitustekijät. Terveydelle haitalliset kuormitustekijät on poistettava tai vähennettävä työnantajan toimesta.

Työntekijän on ilmoitettava esihenkilöilleen kokemastaan haitallisesta kuormituksesta. Työpaikan työsuojeluvaltuutettu on tarvittaessa tässä tukena. Esihenkilön tehtävänä on yhdessä työntekijän kanssa etsiä ratkaisuja, joilla terveydelle haitallinen kuormitus voidaan poistaa tai vähentää. Kuormitusta vähentävät toimenpiteet ovat esimerkiksi tehtävänkuvien ja vastuiden sekä ohjeiden ja odotusten selkeyttäminen, työn tavoitteiden kohtuullistaminen, työmäärän sovittaminen työaikaan, työtehtävien rajaaminen ja priorisointi, prosessien kehittäminen ja työn hyvä suunnittelu.

Työpaikalla on hyvä olla malli tai ohjeet, jonka mukaan toimitaan kuormitustilanteissa ja sitä kannattaa käydä läpi jo perehdytyksen yhteydessä.

JOKU ROTI

PALKKAUSJÄRJESTELMÄ

PALKKA

Palkka ja palkkauksen eri elementit ovat keskeisiä palvelusuhteen ehtoja. Hyvä palkkausjärjestelmä tukee koulun toimintaa, vaikuttaa myönteisesti organisaation tavoitteiden saavuttamiseen ja on toimiva johtamisen väline.

Palkkaus määräytyy sen mukaan, oletko opettajana kunnan oppilaitoksessa vai yksityisessä oppilaitoksessa.

Opettajana kunnan oppilaitoksessa

Peruspalkat ilmoitetaan hinnoittelutunnusten (hitu) mukaan palkkataulukkoissa. Eri hinnoittelutunnukset määräytyvät tutkinnon, kelpoisuuden ja tehtävänimikkeen mukaan. Palkkataulukot löytyvät muun muassa OAJ:n Työelämäoppaan kohdasta Palkat ja palkkiot. Peruspalkka yhdessä paikallisen tehtävän vaativuuden arviointijärjestelmän mukaan määräytyvän tehtäväkohtaisen osuuden kanssa muodostavat tehtäväkohtaisen palkan. Tehtäväkohtaista palkkaa voi alentaa vain, jos tehtävien vaativuus laskee olennaisesti. Muita palkkatekijöitä ovat vuosisidonnainen lisä, erityis-tehtäväpalkkiot ja ylitunnit.

Opettajana yksityisessä oppilaitoksessa

Yksityisellä opetuslalla toimessa olevien opettajien ja päätoimisten tuntiopettajien palkka koostuu peruspalkasta ja kokemukseen perustuvista lisistä sekä muista lisistä ja erityistehtävistä. Opettajien peruspalkat on jaettu tilastokoodeihin nimikkeen, oppilaitosmuodon ja suoritettujen tutkintotason mukaan. Kelpoisen opettajan palkka on vähintään peruspalkan tai palkka-asteikon alarajan suuruinen. Palkkataulukot löytyvät muun muassa OAJ:n Työelämäoppaan kohdasta [Palkat ja palkkiot](#).

MUUT PALKKATEKIJÄT

Henkilökohtainen lisä

Useimmissa opetusalan virka- ja työehtosopimuksissa on sovittu, että työntekijälle voidaan maksaa varsinaiseen palkkaan tai peruspalkkaan kuuluvaa henkilökohtaista lisää. Lisä maksetaan työsuorituksen arvioinnin perusteella. Lisän perusteena ovat henkilön ammatinhallinta, henkilökohtainen työsuoritus sekä muut paikallisesti määritellyt henkilökohtaiset taidot.

Työnantajan ja henkilöstön edustajat määrittelevät paikallisesti yhdessä henkilökohtaisen lisän yleiset maksamisperusteet. Henkilökohtaisia lisiä maksettaessa on eri työntekijäryhmiä kohdeltava tasapuolisesti.

Lisän myöntämisen ja muuttamisen pitää perustua henkilön työsuorituksen arviointiin, joka voidaan tehdä esimerkiksi vuosittain kehityskeskustelun yhteydessä. Henkilökohtaisen lisän maksamisen perustelut on annettava pyydettäessä. Toistaiseksi myönnetty henkilökohtainen lisä on mahdollista alentaa tai poistaa vain, jos työsuoritus oleellisesti laskee.

Vuosisidonnainen lisä ja kokemuslisä

Vuosisidonnainen lisä (kunnan opettajat) ja kokemuslisä (yksityisen opetusalan opettajat) perustuvat työkokemukseen. Lisään oikeuttavaan palvelusaikaan luetaan kaikki päätoimiseksi katsottava palvelu seuraavin ehdoin:

- ▶ vähintään 30 kalenteripäivän tai täyden kuukauden työ
- ▶ vähintään 18 vuoden ikä
- ▶ päätoimiseksi katsottava opettajan tai rehtorin työ
- ▶ yrittäjän työ, josta olennaista hyötyä nykyisissä tehtävissä yhteensä enintään viisi vuotta
- ▶ muu työ, josta on olennaista hyötyä nykyisissä tehtävissä (työnantajan harkinnan mukaan)

Lisää haettaessa sinun tulee toimittaa työnantajalle aiemat työtodistukset.

Lisätietoja löydät Työelämäoppaasta.

Ylituntipalkkio erityisesti musiikkioppilaitos

Opettajalle maksetaan viran/toimenopetusvelvollisuuden ylittävistä tunneista ylituntipalkkio. Opettajan ylituntipalkkion suuruus kuukaudessa eli vuosiviikkoylituntipalkkio lasketaan eri virka- ja työehtosopimuksissa hieman eri kerroimella.

Ylitunti voidaan maksaa myös kertatuntipalkkiona. Kertatunteina maksetaan mm. tukiopetustunnit ja ylitunnit alle vuoden mittaisissa sijaisuuksissa. Tällöin maksettava ylituntisumma vaihtelee kuukausittain työviikkojen ja keskeytysaikojen mukaan.

Tarkista omalta esihenkilöltäsi, miten ja milloin sinun tulee hakea vuosisidonnaista lisää tai kokemuslisää. Selvitä asia ennemmin liian hyvissä ajoin kuin liian myöhään.

JOKU ROTI

JOKU ROTI

Keskeytykset ja vapaat erityisesti musiikkioppilaitos

KESÄAIKA, LOMAT JA KORVAUKSET

Suuri osa musiikkioppilaitoksen opettajista on opetusvelvollisuustyöajassa tai vuosityöajassa, jolloin he eivät kuulu vuosilomamääräysten tai vuosilomalain piiriin. Sen sijaan opettajilla on kesäkeskeytysaika, johon työnantaja ei saa sijoittaa työtehtäviä, joita ei ole erikseen virka- ja työehtosopimuksessa sovittu.

Opettajilla on määritelty 16.6. alkava laskennallinen vuosiloma, jota käytetään sairausvakuutuslain mukaisten päivärahojen laskemiseen.

Lisätietoa opettajien lomista löydät Työelämäoppaasta.

Lomaraha

Lomaraha maksetaan elokuun tai heinäkuun palkanmaksun yhteydessä, ellei paikallisesti toisin sovi. Lomaraha maksetaan myös palvelussuhteen päättyessä. Sivutoimisille tuntiopettajille ei makseta lomarahaa. Lomarahan suuruus lasketaan heinäkuun tai elokuun varsinaisesta palkasta. Opetusvelvollisuustyöajassa työskentelevät opettajat eivät voi vaihtaa lomarahaa vapaaksi.

Tarkemmat tiedot lomarahan määrästä löydät Työelämäoppaasta oman sopimusalan palkkaussivulta.

Määräaikaisen opettajan lomapäiväkorvaus

OAJ on neuvotellut lomapäiväkorvauksen koko lukuvuoden työajan palveluksessa olleelle määräaikaiselle päätoimiselle opettajalle, jolla ei ole oikeutta vuosilomaan. Palvelussuhteen päättyessä maksetaan lomapäiväkorvaus, joka on riippuvainen virka- ja työehtosopimuksissa sovitusta kertoimesta sekä palvelussuhteeseen sisältyvien loman määrätymiskausien lukumäärästä.

Löydät määräaikaisen opettajan lomapäiväkorvauksien tarkemmat tiedot sopimuksittain Työelämäoppaasta.

Kansalaisopistoissa noudatetaan oppilaitoksen omaa vuosirytmää, joka jakaantuu syys- ja kevätlukukausiin. Valitettavan usein opettajat palkataan syys- ja kevätlukukausiin erikseen, jolloin ei ole oikeutettu kesäajan palkkaan. Näissä tilanteissa ole yhteydessä Opetus ja tiede työttömyyskassaan.

VIRKA- JA TYÖVAPAAT

Palkalliset virka- ja työvapaat

- ▶ Sairauspoissaolo, pituus vaihtelee virka- tai työehtosopimuksen mukaan
- ▶ Raskausvapaa, 40 arkipäivää (tietyt ehdot palkallisuudelle)
- ▶ Vanhempainvapaavapaa, 32 arkipäivää (tietyt ehdot palkallisuudelle)
- ▶ Tilapäinen hoitovapaa
- ▶ Reservin kertausharjoitus ja väestönsuojelukoulutus
- ▶ Oma 50- ja 60-vuotispäivä
- ▶ Oma vihkiäispäivä tai parisuhteen rekisteröinti
- ▶ Lähiomaisen hautajaispäivä (virka- ja työehtosopimuksissa määritellään, ketkä ovat lähiomaisia)
- ▶ Kutsuntapäivä
- ▶ Työnantajan määräämä terveydenhoidollinen tutkimus
- ▶ Välttämätön lääkärissä tai lääkärin määräämässä tutkimuksessa käynti

Palkattomat virka- ja työvapaat

- ▶ Vanhempainvapaa (palkallisten päivien jälkeen)
- ▶ Erityisraskausvapaa
- ▶ Hoitovapaa ja osittainen hoitovapaa
- ▶ Poissaolo pakottavista perhesyistä
- ▶ Poissaolo perheenjäsenen tai muun läheisen hoitamiseksi
- ▶ Omaishoitovapaa
- ▶ Opintovapaa
- ▶ Useimmat harkinnanvaraiset virka- ja työvapaat (mm. vuorotteluvapaa)

Ota yhteyttä luottamusmieheen aina ennen kuin haet virka-/ työvapaata, jotta vältät turhat palkanmenetykset!

Hae virkavapaata aina kirjallisesti.

Sovi työvapaasta aina kirjallisesti.

TYÖKYVYTTÖMYYS JA SAIRAUSPOISSAOLO

Työnantajalla tulee olla ohjeet siitä, miten toimitaan, kun työntekijä sairastuu. Työntekijällä on velvollisuus ilmoittaa sairastumisestaan työnantajalle. Työnantajalla on oikeus pyytää todistus työkyvyttömyydestä jo ensimmäisestä poissaolopäivästä. Työnantajalla on myös oikeus edellyttää, että työkyvyttömyystodistus on työterveyshuollon lääkäriltä.

Sairauspoissaolon aikana ei pidä tehdä töitä.

Sairausajan palkka

Opetusalan virka- ja työehtosopimuksissa on sovittu, että sairausajalta on oikeus saada palkka tietyin edellytyksin. Löydät eri sopimusten tarkat edellytykset Työelämäoppaasta.

Opintovapaa

Opintovapaa on opiskeluja varten myönnettävä lakisääteinen virka- tai työvapaa. Opintovapaata voi pitää enintään kaksi vuotta viiden vuoden aikana, kun päätoiminen palvelussuhde on kestänyt yhdessä tai useammassa jaksossa vähintään vuoden. Jos palvelussuhde on kestänyt vähintään kolme kuukautta, henkilöllä on oikeus enintään viiden päivän opintovapaaseen. Vapaan voi käyttää yhdessä tai useammassa jaksossa. Lisätietoa opintovapaasta saat Työelämäoppaasta.

Opintovapaata anotaan sille ajalle, jolle sitä tarvitaan.

Harkinnanvarainen virka- ja työvapaa

Harkinnanvaraisilla virka- ja työvapailla viitataan sellaisiin poissaoloihin, joihin viranhaltijalla/työntekijällä ei ole subjektiivista oikeutta lain tai virka- ja työehtosopimuksen nojalla. Harkinnanvaraiset vapaat ovat pääsääntöisesti palkattomia.

Henkilöstöä tulee kohdella tasapuolisesti vapaita annettaessa. Työnantajalla tulee olla ohjeistus harkinnanvaraisen virkavapaiden hakemisesta ja myöntämisestä. Periaatteiden tulee olla koko henkilöstön tiedossa ja henkilöstöä tulee kohdella tasapuolisesti.

Lisätietoja harkinnanvaraisista virka- ja työvapaista löydät Työelämäoppaasta.

Vuorotteluvapaa

Vuorotteluvapaa on harkinnanvarainen virka- / työvapaa, joten sen saamisen ehdoista kannattaa kysyä omalta esihenkilöltä tai luottamusmieheltä. Vuorotteluvapaan ehdoista, saamisen edellytyksistä, jaksottamisesta ja muista yksityiskohdista löytyy tietoa Työelämäoppaasta.

Palkattomien virka- ja työvapaiden vaikutus kesäkeskeytyksen palkkaan

Palkattomat virka- ja työvapaat kuten esim. opintovapaa, harkinnanvarainen vapaa ja vuorotteluvapaa vaikuttavat opettajan seuraavan kesäkeskeytyksen palkkaan. Virka- ja työehtosopimuksissa on eroavaisuuksia, joten tarkista omalta esihenkilöltä tai luottamusmieheltä, minkälainen vaikutus haettavalla virka- tai työvapaalla on sinun seuraavan kesäkeskeytyksen palkkaasi.

SIJAISJÄRJESTELYT

- ▶ Virka- ja työvapaan sijaisuusjärjestelyt kuuluvat työnantajan tehtäväksi.
- ▶ Opettajan poissaolon ajaksi tarvitaan sijainen.

Opettajan työtehtäviin ei kuulu sijaisopettajien järjestäminen. Sijaisjärjestelyt kuuluvat esihenkilölle/ työnantajalle.

Opettajan ei tarvitse tehdä sijaiselle ohjeita virkavapaan ajalle.

Musiikkioppilaitokset

Kunnallisten musiikkioppilaitosten opettajien palvelusuhteen ehdoista on sovittu kunnallisessa yleisessä virka- ja työehtosopimuksessa (KVTES) ja opetusalan virka- ja työehtosopimuksen (OVTES) osion F liitteessä 10. Yksityisten musiikkioppilaitosten opettajien palvelussuhteen ehdot ovat Yksityisen opetushenkilöstön työehtosopimuksessa luvun 7 liitteessä 8. Lisäksi Avainotesin musiikkioppilaitosten opettajat noudattavat Osion F liitettä 2.

TYÖVUOSI JA TYÖAIKA

Opettajan työvuosi sisältää 38 viisipäiväistä työviikkoa. Opetus pyritään sijoittamaan 35 viikolle.

Tuntiopettajan vuotuisesta työajasta ei ole erikseen sopimusmääräyksiä. Tuntiopettajan työvuoteen sisältyvät pelkästään opetusviikot, joten tuntiopettajalla on alempi palkkaus kuin virassa tai toimessa.

Virka- ja työehtosopimusten yleisissä osissa on sovittu työajan sijoittamisen periaatteista kaikkien oppilaitosmuotojen osalta.

Opetustunnilla tarkoitetaan 45 minuutin opetusjaksoa. Käytännössä oppituntien pituus vaihtelee. 30 minuutin oppitunti on melko tavallinen nuorimmilla oppilailla, ja tuntikirjanpidossa se on 2/3 oppituntia. Vastaavasti 60 minuutin opetusjakso on 1 1/3 opetustuntia ja 90 minuutin opetusjakso 2 opetustuntia. Tämä laskentatapa on käytössä myös Opetushallituksen vahvistamissa laajan oppimäärän opetussuunnitelmien perusteissa. Muun opettajatyön pituus on 60 minuuttia.

Työviikko on viisipäiväinen. Muuksi arkipäiväksi kuin lauantaksi osuva itsenäisyyspäivä, loppiainen ja vapunpäivä vähentävät vuotuisia työpäiviä.

Koska päätoimisiin tuntiopettajiin sovelletaan samaa palkkausjärjestelmää kuin viran- ja toimenhaltijoihin, nämä arkipyhiksi osuvat työpäivät vähennetään opetuspäivistä.

Jos oppilaitos määrää tästä huolimatta pidettäväksi arkipyhän puuttuvat tunnit, niistä tulee maksaa ylituntipalkkio. Viran- / toimenhaltijalla voidaan 35 opetusviikon jälkeen pidettävät tunnit ylituntipalkkion sijasta kirjata muun työn

osuutta vähentävinä työaikamääräyksissä sovitun mukaisesti: 45 minuuttia opetusta tai säästystä vähentää muun työn osuutta 120 minuuttia (Sivistan sopimus) ja kuntapuolella 90 minuuttia.

Kunnallisissa musiikkioppilaitoksissa vähintään lukuvuoden työajaksi otettu päätoiminen tuntiopettaja voidaan määrätä tekemään muuta työtä kahdeksan tuntia, jolloin palkka maksetaan 8 tuntia ylittävältä osalta, ja vähintään lukuvuoden työajaksi otetulle päätoimiselle tuntiopettajalle, voidaan määrätä muuta työtä enintään neljä tuntia ja palkka maksetaan 4 tuntia ylittävältä osalta.

Yksityisissä musiikkioppilaitoksissa opetusvelvollisuuden ja muun työn velvollisuuden lisäksi opettajalla on velvollisuus sopia työnantajan kanssa osallistumisesta enintään 12 tunnin verran opettajan omaa ammattitaitoa edistävään ja ylläpitävään koulutukseen tai työnkykyä ja työhyvinvointia parantavaan toimintaan työvuoden aikana. Tämä työaika ei koske päätoimisia eikä sivutoimisia tuntiopettajia. Luottamusmiehen kanssa neuvotellaan tämän työajan käytön yhteisistä periaatteista.

Rehtoreiden ja apulaisrehtoreiden viroissa/toimissa noudatetaan joustavaa kokonaistyöaikaa, jolloin rehtori/apulaisrehtori työskentelee soveltuvin osin toimistotyöaikaa koskevien määräysten mukaisesti. Huomioon on kuitenkin otettava rehtorin/apulaisrehtorin työn erikoisluonne. Tämä tarkoittaa mm. sitä, että työaikaan liittyvistä tehtävistä osa voidaan tehdä muualla kuin varsinaisella työpaikalla, joten työpaikalla oloaika ei ole sama kuin toimistotyössä. Rehtoreiden ja apulaisrehtoreiden virat ja toimet ovat vuosilomajärjestelmän piirissä.

PALKKAUS JA OPETUSVELVOLLISUUDET

Musiikkioppilaitoksia on kolmella eri sopimusalueella. Kullakin näistä (kunnan OVTES, yksityiset Sivistan ja AVAINOTES) palkkaus ja sen perusteet poikkeavat toisistaan.

Kunnan sopimuksessa päätoimisen tuntiopettajan opetusvelvollisuus on 23 vuosiviikkotuntia ja 805 tuntia vuodessa (OVTES). Kun päätoimisen tuntiopettajan viikkotuntimäärä on alle opetusvelvollisuustuntimäärän, palkka saadaan jaka-

malla kuukausipalkka sen perusteena olevalla opetusvelvollisuustuntimäärällä ja kertomalla tulos opettajan viikotuntimäärällä.

Yksittäisen opetustunnin hinta, kertatuntipalkkio, saadaan kertomalla kuukausittainen ylituntipalkkio luvulla 12 ja jakamalla se luvulla 35.

Sivutoiminen tuntiopetus

Yksityisen opetusalan liiton Sivistystyönantajat ry:n kanssa on sovittu, että niihin sivutoimisiin tuntiopettajiin, jotka on tällä sopimusallalla otettu vähintään koko lukuvuodeksi ja joilla ei ole kokoaikatyötä muualla, sovelletaan päätoimisia tuntiopettajia koskevia määräyksiä. Kunnan sopimusallalla ei vastaavaa määräystä ole, ja palkka maksetaan pidettyjen tuntien mukaan.

Kunnan sopimusallalla tuntiopettajiin sovelletaan muilta osin OVTESin yleisen osan määräyksiä.

Sivutoimipisteen johtajan tehtävät

Sivutoimipisteen johtajan tehtävistä maksetaan tehtävään määrätulle opettajalle lisäpalkkiona 1–4 viikotunnin korvaus vähimmillään 20:n ja enimmillään yli 200 oppilaan sivutoimipisteessä.

Aineryhmän vastaavana toimiminen

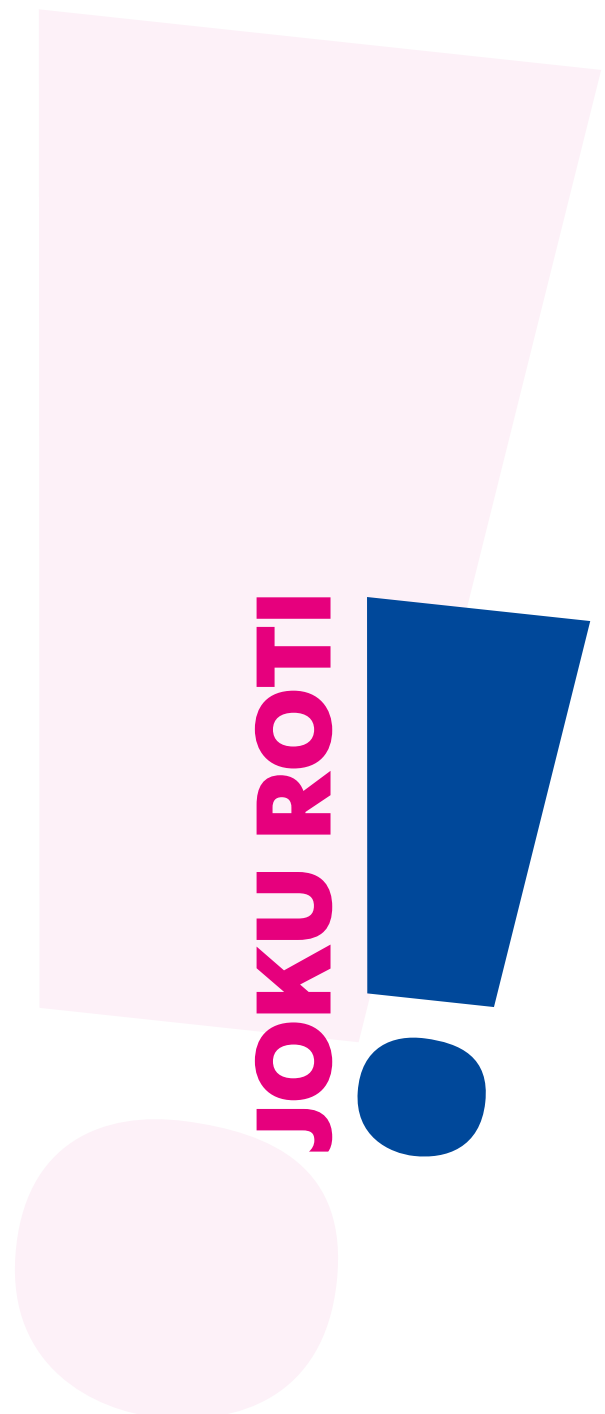
Aineryhmän vastuuopettajaksi nimetyn opettajan (ainekollegion, tutkintolautakunnan tai muun vastaavan koolle kutsuminen, kurssitutkimateriaalista ja -pöytäkirjoista huolehtiminen ynnä muut perinteiset lehtorin tehtävät) peruspalkkaa korotetaan yksityisen opetusalan (Sivista) oppilaitoksissa 3,5 prosentilla.

Oikeus työmatkakorvauksiin

Yksityisessä oppilaitoksessa tuntiopettajalle, joka opettaa yhdessä musiikkiopistossa alle 16 tuntia viikossa ja asuu toimipisteen sijaintikunnan ulkopuolella, maksetaan työmatkasta aiheutuneet kustannukset.

Kunnan sopimusalueella kustannusten korvaus on har-

kinnanvarainen. Sellaiselle tuntiopettajalle, joka opettaa yhdessä musiikkiopistossa alle 16 tuntia viikossa, maksetaan työmatkasta aiheutuneet kustannukset.

Lasten ja nuorten taidekoulut

Kunnallisten lasten ja nuorten taidekoulujen opettajien palvelussuhteen ehtoista on sovittu kunnallisessa yleisessä virka- ja työehtosopimuksessa (KVTES) ja opetusalan virka- ja työehtosopimuksen (OVTES) osion F liitteessä 11. Yksityisten kuvataidekoulujen sekä monitaiteellisten koulujen opettajien palvelussuhteen ehdot ovat yksityisessä opetushenkilöstön työsopimuksessa liitteessä 9.

REHTORIT

Rehtoreiden palkkausta ja opetusvelvollisuutta määrätessä tulee ottaa huomioon mm. koulun opetuspisteiden lukumäärä ja sijainti sekä koulun muun henkilökunnan määrä. Opetusvelvollisuus on kunnallisissa oppilaitoksissa 6–14 viikkotuntia ja yksityisissä oppilaitoksissa 5–14 viikkotuntia.

Työaika ja vuosiloma määräytyvät kuten muidenkin oppilaitosmuotojen rehtoreilla.

OPETTAJA

Kuvataidekoulujen opettajan työajassa on kaksi vaihtoehtoa: joko opettajan vuosityöaika on 790 tai 1200 tuntia. Molemmissa opetustuntien määrä on enintään 578. Kunnallisissa musiikkioppilaitoksissa opettajan kanssa voidaan sopia muun työn vaihtamisesta opetustunteihin. Tällöin yksi opetustunti vähentää muuta työtä 1,5 tuntia.

OVTESin vuosisidonnaiset lisät on selvitetty kaikkia oppilaitosmuotoja koskevilla yhteisillä määräyksillä. Sivistan kokemuslisät määräytyvät kuten muilla yksityisten oppilaitosten opettajilla.

Päätoimisen opettajan työ- ja opetusvelvollisuutta vähennetään muuksi arkipäiväksi kuin lauantaiksi sattuvan loppiaisen takia laskennallisesti yhden päivän työ- ja opetusvelvollisuutta vastaavalla osalla.

Kunnallisessa taidekoulussa johtajana toimivan opettajan opetusvelvollisuus on 1–4 tuntia alempi kuin muutoin. Yksityisessä taidekoulussa koulunjohtajana toimivan opettajan palkka on korkeampi ja opetusvelvollisuus alempi kuin muutoin.

TUNTIOPETTAJA

Tuntiopettajan palkka määräytyy pidettävien tuntien mukaan. Lisäksi opettajalle maksetaan näyttelyiden suunnittelusta ja järjestämisestä 50 % tuntipalkkiosta.

Lomakorvaus maksetaan vuosilomalain ja lomarahaa työehtosopimuksen mukaan. OVTESin mukaan lomakorvausta ei makseta, jos tuntiopettaja saa samanaikaisesti vuosilomaa, lomakorvausta tai lomarahaa saman työnantajan muun palvelussuhteen perusteella.

Palkkaiseen sairauslomaan, äitiysvapaaseen ja tilapäiseen hoitovapaaseen on oikeus tuntiopettajalla, joka opettaa keskimäärin vähintään 14 tuntia viikossa.

Vapaan sivistystyön oppilaitokset

Lainsäädännössä luokitellaan vapaaksi sivistystyöksi kansalais- ja työväenopistojen sekä kansanopistojen lisäksi opintokeskukset, kesäyliopistot ja liikunnan koulutuskeskukset. Tässä yhteydessä käsittelemme näistä kahta ensiksi mainittua opistomuotoa.

KANSALAIS- JA TYÖVÄENOPISTOT

Kansalaisopistolla tarkoitetaan opistoja, joiden nimenä on kansalaisopisto tai työväenopisto.

Opettajan työaika

Työvuosi alkaa 1.8. ja päättyy 31.7. Työ- ja loma-aikojen jakotuksesta ei ole säädöksiä eikä määräyksiä, mutta niihin sovelletaan virka- ja työehtosopimusten yhteisissä määräyksissä sovittuja periaatteita.

Vuotuinen työvelvollisuus jakautuu opetusvelvollisuuteen ja muuhun työvelvollisuuteen.

Yhteiskunnallisten aineiden, kasvatustieteellisten aineiden, äidinkielen, toisen kotimaisen ja vieraan kielen sekä matemaattis-luonnontieteellisen aineen opetusvelvollisuus on 530 tuntia ja muiden aineiden 580 tuntia.

Jos opettaja opettaa useampia aineita, joiden tuntimäärät ovat erilaiset, lasketaan hänen opetustuntiansa määrä vuodessa eri aineiden mukaan painotettuna.

Opettajan muu työvelvollisuus on 350 tuntia työvuodessa. Yksityisissä kansalaisopistoissa opetusvelvollisuuden ja muun työn velvollisuuden lisäksi opettajalla on velvollisuus sopia työnantajan kanssa osallistumisesta enintään 12 tunnin verran opettajan omaa ammattitaitoa edistävään ja ylläpitävään koulutukseen tai työnkykyä ja työhyvinvointia parantavaan toimintaan työvuoden aikana. Tämä työaika ei koske tuntiopettajia. Luottamusmiehen kanssa neuvotellaan tämän työajan käytön yhteisistä periaatteista.

Jos opettaja matkustaa eri toimipisteissä työskentelyn vuoksi viikossa keskimäärin 200 kilometriä, luetaan matkustamiseen käytetystä ajasta enintään 75 tuntia työvuodessa muuhun työvelvollisuuteen.

Kunnallisessa opistossa voidaan opetusvelvollisuus määrätä pienemmäksi, jolloin lisätään muuta työvelvollisuutta 1,5 tuntia jokaista vähennettyä opetustuntia kohden. Opettajan suostumuksella opetusvelvollisuus voidaan vahvistaa myös suuremmaksi vähentämällä vastaavalla periaatteella muuta työvelvollisuutta. Tällöin muu työvelvollisuus on kuitenkin vähintään 200 tuntia työvuodessa. Tarvittaessa opettaja voi opettaa 150 tuntia vuotuista opetustuntimäärää enemmän. Ylimääräisestä opetuksesta sovitaan opettajan kanssa. Ylimääräinen opetus korvataan tuntipalkkiona ja yhden tunnin hinta saadaan jakamalla varsinainen kuu-kausipalkka luvulla 103.

Sekä yksityisellä että kunnallisella opetuslalla on sovittu opetusvelvollisuuden huojennuksista apulaisrehtorin tehtävien, erityistehtävien, osastonjohtajan ja opetusalan johtavan opettajan tehtävien hoitamisen vuoksi.

Opetusvelvollisuuteen kuuluvan opetustunnin pituus on laskennallisesti 45 minuuttia ja muuhun työvelvollisuuteen kuuluvan tunnin pituus laskennallisesti 60 minuuttia.

Opetustunteihin sisältyy opetuksen valmistelu samoin kuin opetukseen kuuluvien kertaus- ja muiden tehtävien sekä kokeiden valmistus ja korjaus ja osallistuminen opettajainkokouksiin.

Opettajan muuhun työvelvollisuuteen kuuluvat opiston erityisluonteesta johtuen yleiset järjestelyt, opetussuunnitelman laatiminen, opetuksen kehittäminen, opiskelijan ohjaus, opistolaiskuntatoimintaan osallistuminen sekä muut samantapaiset tehtävät.

Kunnallisissa opistoissa on lisäksi sovittu suunnittelijaopettajan työajasta, jota voidaan soveltaa opettajan suostumuksella muihinkin kuin suunnittelijaopettajan virkanimikkeellä oleviin. Tällöin vuotuinen tuntimäärä voi olla 1 200 tuntia siten, että opetusvelvollisuus on enintään sama kuin muilla vastaavan aineen opettajilla. Opettajan kanssa voidaan sopia muun työn vaihtamisesta opetustunteihin. Tällöin 1 opetustunti vähentää muuta työtä 1,5 tunnilla.

Muun työn määrä (620–670 tuntia) saadaan siten, että 1200 tunnista vähennetään 530 tuntia tai 580 tuntia, riippuen suunnittelijaopettajan opetusvelvollisuudesta. Jos

suunnittelijaopettajalle on laskettu painotettu opetusvelvollisuus, muun työn määrä saadaan, kun 1200 tunnista vähennetään painotettu opetusvelvollisuus.

Opettajan kanssa voidaan sopia muun työn vaihtamisesta opetustunteihin tai opetustuntien vaihtamisesta muuhun työhön lukuvuodeksi kerrallaan. Tällöin yksi vähennetty opetustunti lisää muuta työtä 1,5 tuntia ja yksi lisätty opetustunti vähentää muuta työtä 1,5 tunnilla. Opetustunteja voidaan vaihtaa muuhun työhön enintään 280 tuntia. Opettajan sidottu vuotuinen työaika lukuvuoden aikana voi vaihdella sen mukaisesti kuinka paljon opettaja opettaa.

Opettajan työ- ja opetusvelvollisuus vähenee muuksi arkipäiväksi kuin lauantaiksi sattuvan loppiaisen vuoksi laskennallisesti yhden päivän. Vuotuista työvelvollisuutta vastaavat osat vähennetään työ- ja opetusvelvollisuuksista.

Rehtorin ja apulaisrehtorin työaika

Rehtorin ja apulaisrehtorin virassa/toimessa noudatetaan kokonaistyöaikaa, jolloin asianomainen työskentelee soveltuvin osin toimistotyöaikaa koskevien määräysten mukaisesti kuitenkin rehtorin/apulaisrehtorin työn erikoisluonne huomioon ottaen.

PALKAT

Palkat löytyvät virka- ja työehtosopimusten palkkaliitteistä. Kunnallisessa opistossa opettajalle, joka määrätään opettamaan vähintään puolet opetustunneista kello 16 jälkeen, maksetaan palkkaliitteessä ilmenevä erillinen korvaus.

OVTESin rehtorin, apulaisrehtorin ja opettajien vuosisidonnaiset lisät on selvitetty kunnallisen opetusalan yhteisissä määräyksissä.

Tuntiopettajat

Opettajalle palkka maksetaan pidettyjen tuntien mukaan. Lisäksi kunnallisissa kansalaisopistoissa vähintään keskimäärin 16 viikkotuntia opettavalle tuntiopettajalle, joka on kolme vuotta opettanut vähintään keskimäärin 16 tuntia viikossa joko omassa tai jossain muussa kansalaisopistossa, maksetaan 6 % korkeampi tuntipalkkio.

Vähintään keskimäärin 16 viikkotuntia opettavalle tuntiopettajalle, joka on 5 vuotta opettanut vähintään keskimäärin 16 tuntia viikossa joko omassa tai jossain muussa kansalaisopistossa, maksetaan 4 % korkeampi tuntipalkkio.

Vähintään keskimäärin 16 viikkotuntia opettavalle tuntiopettajalle, joka on 7 vuotta opettanut vähintään keskimäärin 16 tuntia viikossa joko omassa tai jossain muussa kansalaisopistossa, maksetaan 4 % korkeampi tuntipalkkio.

Opetustuntimäärää laskettaessa otetaan huomioon vain yhden kansalaisopiston tunnit. Määrävuosikorotuksen maksaminen edellyttää lisäksi, että opettaja opettaa asianomaisessa kansalais- tai kansanopistossa keskimäärin vähintään 16 viikkotuntia. Jakajana käytetään työviikkojen määrää.

Matkakustannusten korvaukset

Kunnan oppilaitoksissa tuntiopettajan oikeus matkakustannusten korvauksiin määräytyy KVTES:n määräysten mukaan, kuitenkin seuraavin poikkeuksin. Tuntiopettajalle maksetaan matkakustannusten korvaukset tuntiopettajan asunnosta tai toimipaikasta opiston työpisteeseen kuitenkin enintään siltä osin kuin matka ylittää kaksikymmentä kilometriä. Samoin perustein korvataan matka takaisin.

Kansanopistot

REHTORIN JA OPETTAJAN TYÖAIKA

Yleismääräykset työajan jaksotuksesta sekä opetusvelvollisuuden huojennuksista ovat pääosin samat kuin kansalais- ja työväenopistossa.

Opettajiin sovelletaan vaihtoehtoisesti vuosityövelvollisuutta (kunnan sopimuksessa vaihtoehto 1) tai kokonais työaikaa (kunnan sopimuksessa vaihtoehto 2).

Kunnallisessa sopimuksessa vaihtoehdossa 1 opetusvelvollisuustuntimäärä on $\frac{3}{4}$ kokonaistyövelvollisuudeksi sovitusta tuntimäärästä. Opetusvelvollisuus äidinkielessä on 700 tuntia, opiskelijalle vieraassa kielessä, matematiikassa, fysiikassa ja kemiassa 800 tuntia sekä muissa aineissa 870 tuntia. Muun työn työvelvollisuus on 315 tuntia, jollei opetusvelvollisuustuntimäärää ole sovittu toisin.

Vaihtoehdossa 2 opetusvelvollisuus äidinkielessä on 525 tuntia, opiskelijalle vieraassa kielessä, matematiikassa, fysiikassa ja kemiassa 600 tuntia sekä muissa aineissa 652 tuntia. Vaihtoehdossa 2 opettajalla on soveltuvin osin toimistotyöaika. Sopimuksessa mainituin edellytyksin opetusvelvollisuustuntimäärä voi olla pienempi tai suurempi.

Yksityisen opetusalan kansanopistojen opettajien työaika on 1612 tunnin vuosityöaika, jossa noudatetaan vapaa-jaksojärjestelmää.

PALKKAUS

Palkat löytyvät virka- ja työehtosopimusten palkkaliitteistä. OVTESin rehtorin, apulaisrehtorin ja opettajien henkilökohtaisen lisän vuosisidonnaiset osat on selvitetty kunnallisen opetusalan yhteisissä määräyksissä.

Yksityisen opetusalan (Sivista) kansanopistojen opettajien palkka määräytyy palveluvuosien mukaan. Palveluvuodet määräytyvät samoin perustein kuin yksityisen opetusalan kokemuslisät.

Tuntiopettaja

Opettajalle maksetaan palkka pidettyjen tuntien mukaan. Palkkataulukon mukaiset euromäärät ovat vähimmäispalkkaperusteita, joihin ei sisälly pätevyyksisiä eikä määrävuosikortusta.

Tuntiopettajalle maksetaan sopimuksissa määrätyn kelpoisuusehdoin korkeampaa tuntipalkkiota (5 % tai 10 %) kunnallisissa opistoissa ja yksityisissä AVAINTAn opistoissa 10 % korkeampaa tuntipalkkiota. Yksityisen opetusalan opistoissa on sovittu A ja B-hinnoittelutasot pätevyyden perusteella siten, että työnantajan harkinnan mukaan täyden pätevyyksisen voivat saada myös ne tuntiopettajat, joilla on opettavan aineen ammatillinen koulutus sekä työn kautta hankittu kokemus, josta on olennaista hyötyä opetustyössä.

Lisäksi kunnallisissa kansalaisopistoissa vähintään keskimäärin 16 viikkotuntia opettavalle tuntiopettajalle, joka on kolme vuotta opettanut vähintään keskimäärin 16 tuntia viikossa joko omassa tai jossain muussa kansalaisopistossa, maksetaan 6 % korkeampi tuntipalkkio.

Vähintään keskimäärin 16 viikkotuntia opettavalle tuntiopettajalle, joka on 5 vuotta opettanut vähintään keskimäärin 16 tuntia viikossa joko omassa tai jossain muussa kansalaisopistossa, maksetaan 4 % korkeampi tuntipalkkio.

Vähintään keskimäärin 16 viikkotuntia opettavalle tuntiopettajalle, joka on 7 vuotta opettanut vähintään keskimäärin 16 tuntia viikossa joko omassa tai jossain muussa kansalaisopistossa, maksetaan 4 % korkeampi tuntipalkkio.

Opetustuntimäärää laskettaessa otetaan huomioon vain yhden kansalaisopiston tunnit. Määrävuosikorotuksen maksaminen edellyttää lisäksi, että opettaja opettaa asianomaisessa kansalais- tai kansanopistossa keskimäärin vähintään 16 viikkotuntia. Jakajana käytetään työviikkojen määrää.

Tuntiopettajalla on oikeus vuosilomakorvaukseen ja lomarahaan. Kunnallisessa opistossa oikeutta lomakorvaukseen ei ole, jos saa samanaikaisesti vuosilomaa, lomakorvausta tai lomarahaa saman työnantajan muun palvelussuhteen perusteella.

Matkakustannusten korvaukset

Kunnan oppilaitoksissa tuntiopettajan oikeus matkakustannusten korvauksiin määräytyy KVTES:n määräysten mukaan, kuitenkin seuraavin poikkeuksin. Tuntiopettajalle maksetaan matkakustannusten korvaukset tuntiopettajan asunnosta tai toimipaikasta opiston työpisteeseen kuitenkin enintään siltä osin kuin matka ylittää kaksikymmentä kilometriä. Samoin perustein korvataan matka takaisin.

OAJ auttaa ongelmatilanteissa

Jos sinulle tulee ongelmia työssäsi, ota ensin yhteyttä

- ▶ esihenkilöön
- ▶ yhdistysasioissa OAJ:n yhteysopettajaan

JOS ASIA EI SELVIÄ:

Luottamusmies auttaa sinua muun muassa seuraavissa asioissa:

- ▶ työaika ja palkkaus
- ▶ palvelussuhteen ehdot
- ▶ virkavapaat
- ▶ määräaikaikaisuudet
- ▶ varoitukset, irtisanomiset ja lomautukset.

Työsuojeluvaltuutettu auttaa sinua muun muassa seuraavissa asioissa:

- ▶ työhyvinvointi ja työssä-jaksaminen
- ▶ työturvallisuus
- ▶ kuormittuminen
- ▶ työterveyshuollon toimivuus.

Paikallisyhdistys auttaa sinua muun muassa seuraavissa asioissa:

- ▶ kasvatuksen ja koulutuksen resurssit
- ▶ paikalliset koulutusasiat
- ▶ aloitteet OAJ:n toiminnan kehittämiseksi
- ▶ yhdistystoiminta
- ▶ jäsenasiat
- ▶ järjestäjäverkkoa koskevat asiat
- ▶ koulujen lakkautukset.

OAJ:n toimisto auttaa

Jos ongelmat eivät ratkea luottamusmiehen, työsuojeluvaltuutetun tai paikallisyhdistyksen avulla, on syytä kääntyä OAJ:n toimiston asiantuntijoiden puoleen.

Palvelemme jäseniämme sekä puhelimitse että verkossa.

[Ota yhteyttä OAJ:n toimistoon!](#)